

Beskrivelse

En lille ø, hvor terrænet skråner jævnt ud mod kysterne fra en central akse, langs hvilken øens smågårde ligger som perler på en snor. Fra denne akse strækker fragmenteret bevoksede jorddiger sig vinkelret ud mod kysten og opdeler landskabet i rektangulære markfelter. Landskabets åbne karakter og skrånende terræn skaber vide udsigter over strandengsarealerne, langs kysten, vandfladen og de modstående kyster. Agerø Kirke ligger som et markant landskabselement midt på øen og kan ses også fra omkringliggende kyster.

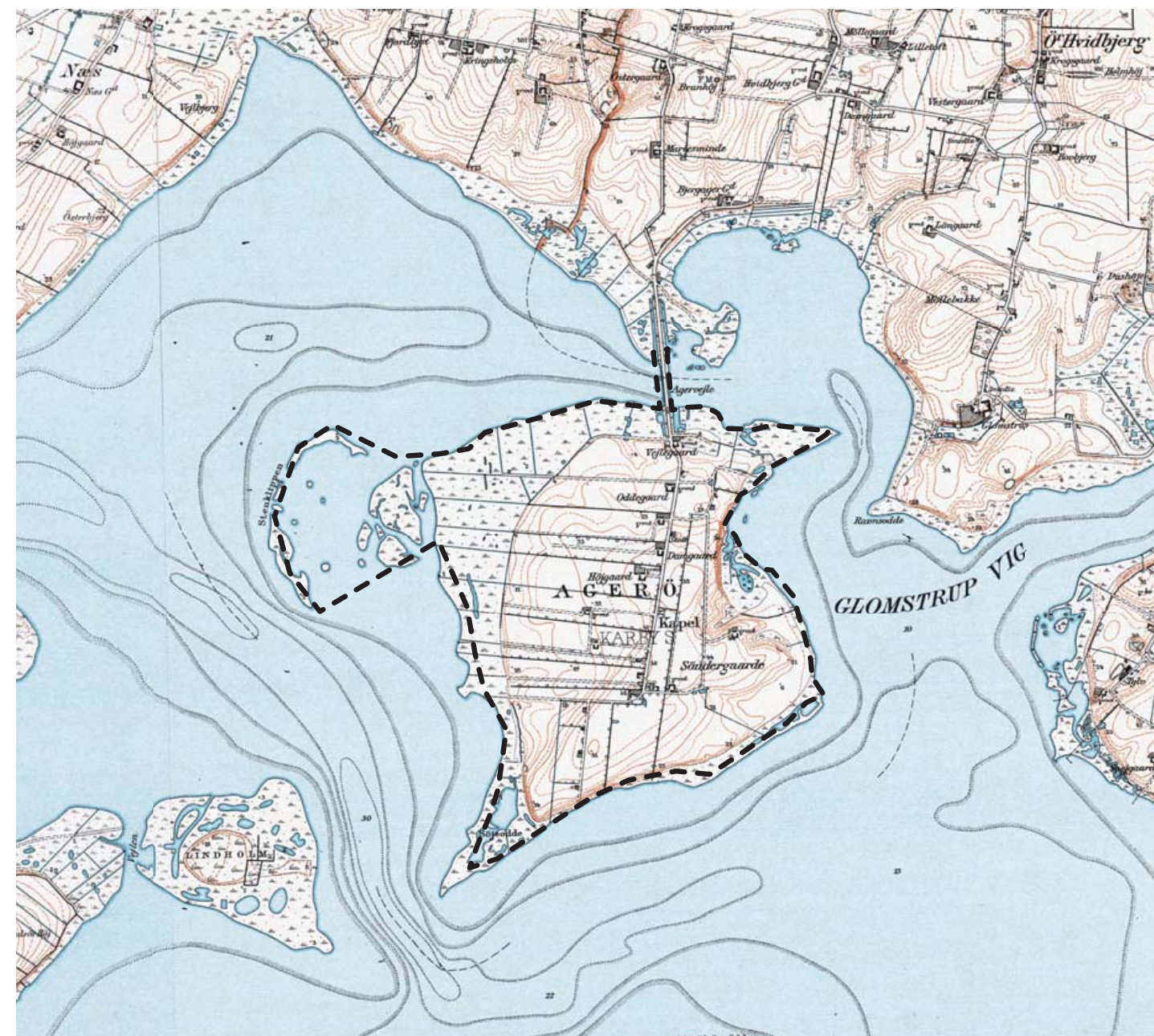
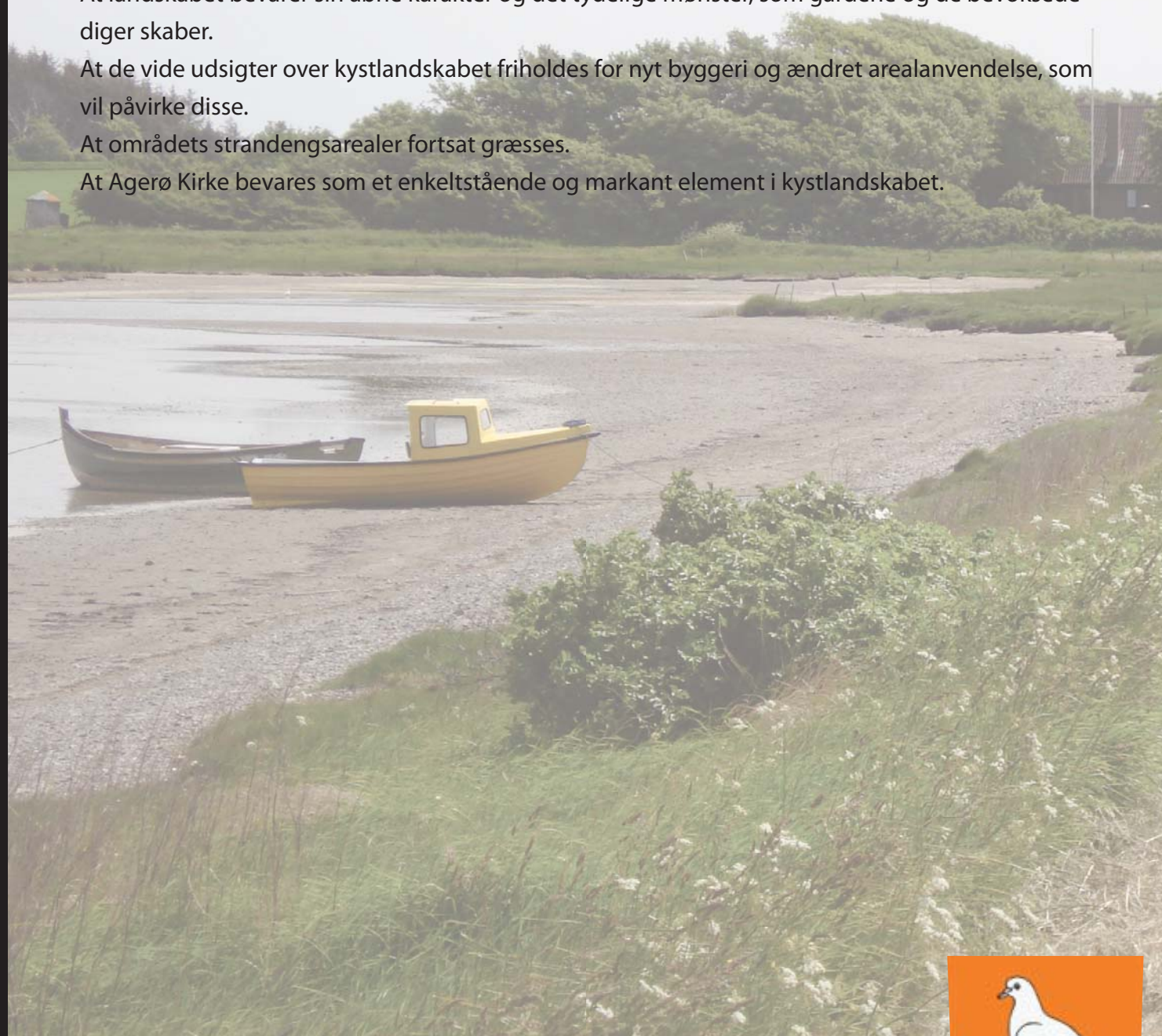
I dette område bør bl.a. fokuseres på:

At landskabet bevarer sin åbne karakter og det tydelige mønster, som gårdene og de bevoksede diger skaber.

At de vide udsigter over kystlandskabet friholdes for nyt byggeri og ændret arealanvendelse, som vil påvirke disse.

At områdets strandengsarealer fortsat græsses.

At Agerø Kirke bevarer som et enkeltstående og markant element i kystlandskabet.

Formål

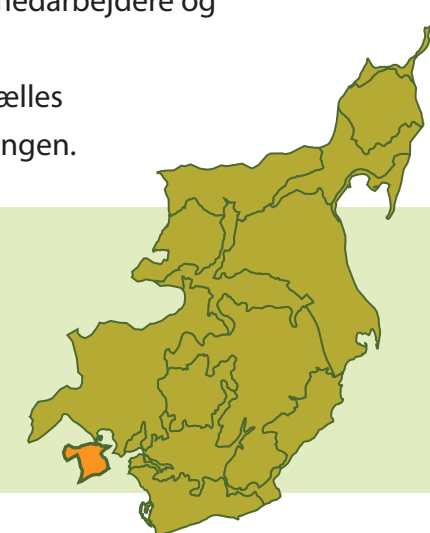
I løbet af 2008 har Morsø kommune foretaget en registrering og analyse af landskabet på Mors som led i projektet "Helheder og kompetencer i det åbne land". Det langsigtede formål med projektet er at sikre, og gerne styrke, de landskabelige og naturmæssige sammenhænge og kvaliteter, som øen rummer, ved at styrke planlægningen af det åbne land. En vigtig del af projektet har derfor været at skaffe detaljeret viden om og kendskab til landskabet og naturen på Mors.

Hæftet her er udarbejdet for at formidle denne viden til kommunens medarbejdere og alle andre interesserede.

Projektet er ét af de planudviklingsprojekter, som er samlet under en fælles betegnelse, Plan09, og som sigter mod at udvikle kommuneplanlægningen.

Indhold

Faktablade:	Kulturmiljøer, Lokale landskabsbilleder, Friluftsliv og turisme, Natur og Geologi
Feltbesigtigelse:	Feltskema -Kortlægning Feltskema -Vurdering Fotos
Landskabskarakterbeskrivelse	

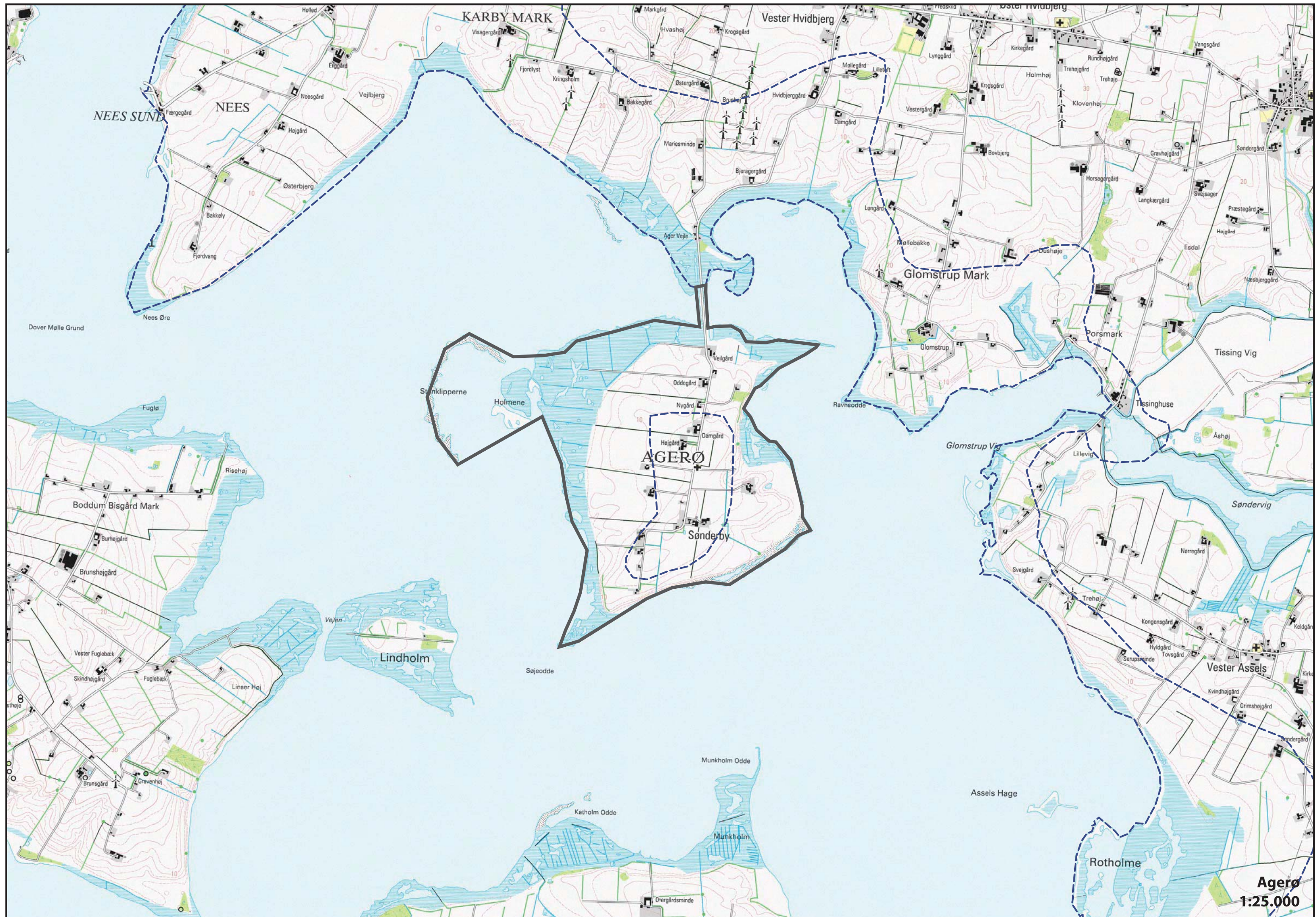

NIRAS
-råd du kan regne med

PLAN09
Miljøministeriet | Realdania

Morsø Kommune
www.morsoe.dk

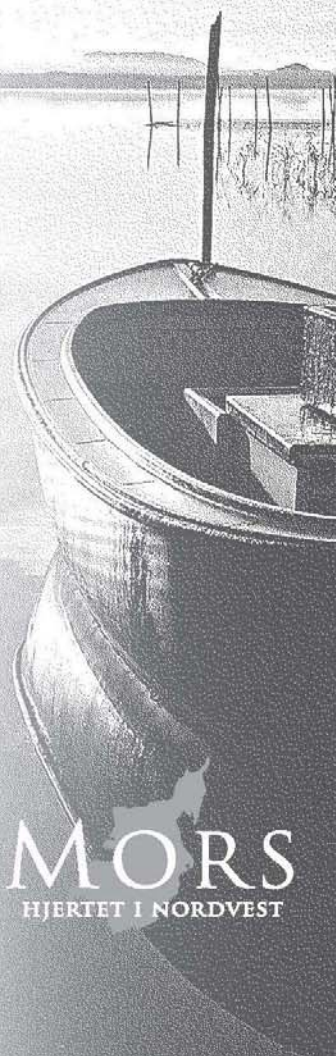
Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabsvurdering

Anbefalinger til planlægningen

AGERØ

MORS
HJERTET I NORDVEST

Beliggenhed og afgrænsning

Agerø ligger ud for sydkysten af Mors og forbindes til denne via en dæmning. Landskabskarakterområdet består af selve øen, de omkringliggende strandengsarealer samt dæmningen over til selve Mors.

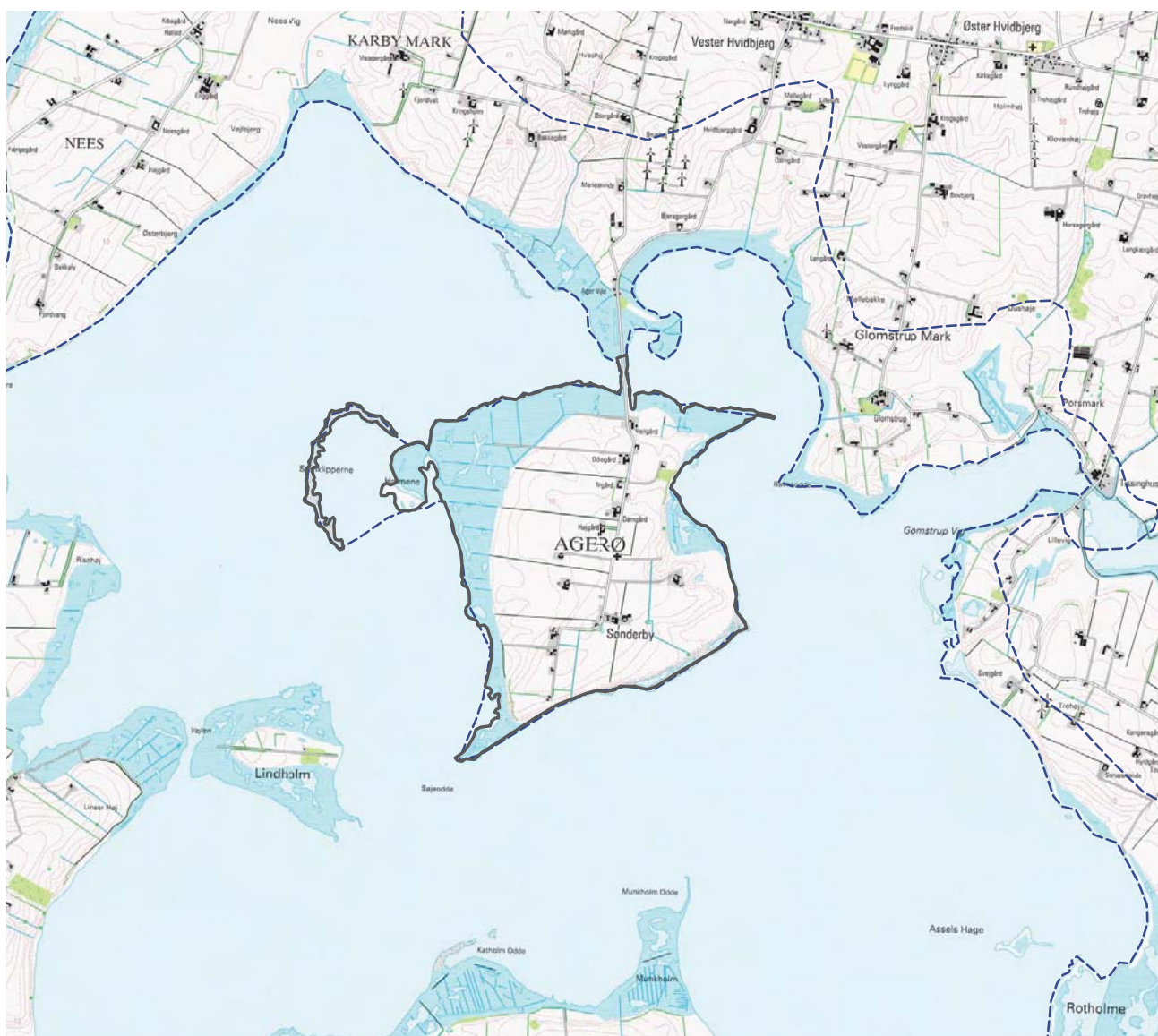

Fig. 1 Afgrænsningen af karakterområdet Agerø. Den stiplede linje angiver kystforlandets grænse.

Landskabskarakteren

Karakteren af landskabet på Agerø er især betinget af øens terræn, de dyrkede marker, som opdeles af jorddiger, gårdenes placering langs vejen midt på øen samt de vide udsigter til de omkringliggende vandflader og modstående kyster.

Fra øens centrale del, som markeres af øens eneste vejstrækning, skråner terrænet jævnt ned mod kysterne, hvor den dyrkede moræneflade danner en glidende overgang til de omkringliggende strandengsarealer. Den jævnt skrånende moræneflade opdeles i rektangulære markflader af jorddiger, som strækker sig fra vejen og ud mod kysten. Kun få steder er digerne bevokset. Gårdene ligger ligeledes frit uden bevoksning. Sammen med gårdene, som primært ligger langs vejen med indbyrdes kort afstand, skaber terræn og diger et tydeligt mønster. Landskabet fremstår enkelt og åbent med lange kig både på langs af øen og ud til de omkringliggende kystlandskaber. Centralt på øen ligger kirken som et markant element og et vigtigt orienteringspunkt.

Øen omslutes af lavvandede farvande med halvøer, øer og næs, der tilsammen fremstår som en sammenhængende og bugtet kystlinje domineret af markflader, levende hegn og småbevoksninger.

Især nord for øen opleves de flade strandengsarealer, som omslutter øen, tydeligt. Afstanden til de modstående kyster er så kort, at de sammen med Agerø danner et sammenhængende kystlandskabsrum.

Agerø rummer ingen tekniske anlæg. Endvidere fremstår modstående kyster uforstyrrede.

Landskabskarakterens oprindelse

Landskabskarakteren på Agerø har sin oprindelse i tiden omkring udskiftningen. De mønstre, som blev skabt ved udskiftningen i form af jorddiger og gårdenes placering, kan stadig erkendes. Især digernes placering er velbevaret, mens der er kommet enkelte nyere gårde og husmandssteder til igennem tiden.

Naturgrundlag

Geomorfologi og terræn

Selve Agerø er bundmoræne aflejret som en leret "moræneknold" under sidste istid. Denne "moræneknold" omgives af marine aflejringer i form af hævet Litorina havbund og marineafle-

jringer af nyere dato.

Terrænet på selve øen skråner jævnt ud mod kysterne fra en centralt placeret midterakse, mens de omkringliggende strandengsarealer er flade.

Hydrologiske forhold

Selve moræneknolden rummer ingen markante hydrologiske elementer. Derimod er øens strandengsarealer kraftigt præget af havvandets tilstedeværelse.

Kystrelationer

Agerø ligger beskyttet mod havets kræfter omgivet af modstående kyster og et lavvandet farvandsområde. Strandbredden domineres som følge heraf af strandengsarealer, og ved lavvande skyder sandaflejringer, som ellers er dækket af vand, frem. På sydsiden af øen findes en kortere strækning, hvor bølgeaktiviteten er så høj, at der ingen marine aflejringer findes, mens strandbredden består af sand og sten.

Arealanvendelse og landskabselementer

Dyrkningsform

Den altdominerende arealanvendelse på morænebakken er intensivt dyrkede marker, mens de omkringliggende strandengsarealer græsses.

Bevoksningsstruktur

Området er yderst sparsomt bevokset. Jorddigerne fremstår primært uden bevoksning, dog findes enkelte bevoksede diger på sydspidsen af øen.

Omkring vejen på øens nordlige del findes en mindre løvskovsbevoksning omkring den bebyggelse, som ligger i overgangen mellem strandengsarealerne og morænebakken.

Bebyggelsesmønster

Bebyggelsen på øen består af gårde og enkelte mindre husmandssteder, der primært fungerer som beboelse. Det er karakteristisk, at både gårde og husmandssteder ligger primært langs vejen midt på øen.

Kulturhistoriske helheder og enkeltelementer

Agerø har bevaret de oprindelige strukturer, som blev skabt i forbindelse med udskiftningen, og udgør som sådan et forholdsvis intakt miljø.

Enkeltelementer og tekniske anlæg

Indenfor selve landskabskarakterområdet findes ingen større tekniske anlæg. Ligeledes fremstår de omkringliggende kyster uforstyrrede af tekniske anlæg.

Rumlige visuelle forhold

Karaktergivende landskabselementer

Den sparsomme bevoksning og de vide udsigter over det omkringliggende farvand skaber et åbent landskab. Bebyggelsens placering centralt på øen og digernes orientering ud mod kysten understreger områdets orientering ud mod kystlandskabet og danner et tydeligt mønster og et meget enkelt landskab.

Markante delområder og enkeltelementer

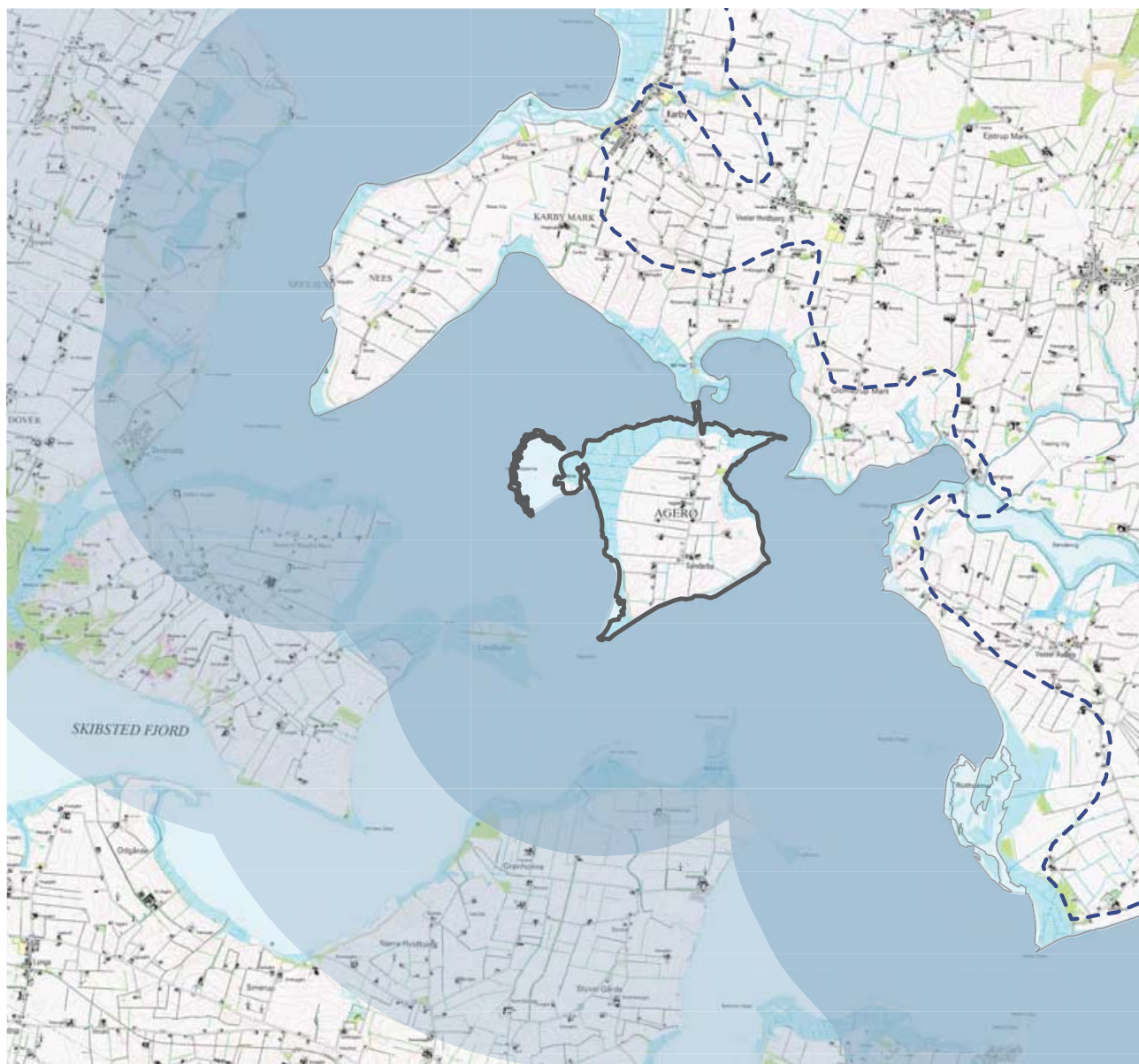
Agerø kirke ligger centralt placeret på øens højeste punkt som et markant orienteringspunkt i området.

Karakterområdet rummer ingen større variationer, som skaber delområder.

Påvirkninger fra tekniske anlæg, byudvikling eller andre landskabselementer

Området fremstår uforstyrret uden tekniske anlæg eller andre landskabselementer uden tilknytning til karakteren.

Visuelle sammenhænge i kystlandskabet

Figur 2. Visuelle sammenhænge i kystlandskabet. Det mørkeblå område viser kyster, som ligger mindre end 2,5 km fra karakterområdet, mens det lysere blå område viser kyster, som ligger mindre end 5 km fra karakterområdet.

Kystforlandet

Hele øen er del af kystforlandet. Dvs. at der fra alle områder på øen er visuel sammenhæng til det omkringliggende kystlandskab. Kystforlandet præges således af øens generelle karakteristika – dyrkede marker på skrånende terræn opdelt af jorddiger, som går vinkelret ud fra øens centralt placerede vejstrækning og de omkringliggende strandengsarealer.

Karakteristika for modstående kyster

Fra kyststrækningen af Agerø er afstanden til en del af de modstående kyster mindre end 2,5km. Dette betyder, at de karaktergivende elementer på de modstående kyster opleves tydeligt og har stor betydning for landskabsoplevelsen på Agerø. Det gælder kysterne ved Karby Mark, Nees, Lindhold, Thyholm, Vester Assels og Hvidbjerg.

Især mellem Agerø, Karby Mark og Glomstrup Mark danner de modstående kyster et tydeligt sammenhængede kystlandskabsrum præget af lavvandede områder og flade strandengsarealer, hvorfra de dyrkede moræneflader rejser sig i en jævn bue.

Generelt for de modstående kyster gælder, at de præges af dyrkede marker, levende hegn, småbevoksninger af løvtræer samt spredtliggende gårde.

Landskabskarakterens nøglefunktioner, udviklingstendenser og planlagte ændringer

Nøglefunktioner

Landskabskarakteren er især betinget af landbrugsdrift på morænebakken og græsning af strandengsarealerne. Fortsat drift af området er vigtig for opretholdelse af den eksisterende karakter.

Udviklingstendenser

Området fremstår stabilt uden tegn på igangværende udvikling.

Planlagte ændringer

På den modstående kyst ved Thyholm planlægger Struer Kommune at rejse vindmøller.

Landskabskarakterens styrke

Figur 3 Karakterstyrke. Hele området er særlig karakteristisk.

Særlig karakteristisk

Hele karakterområdet

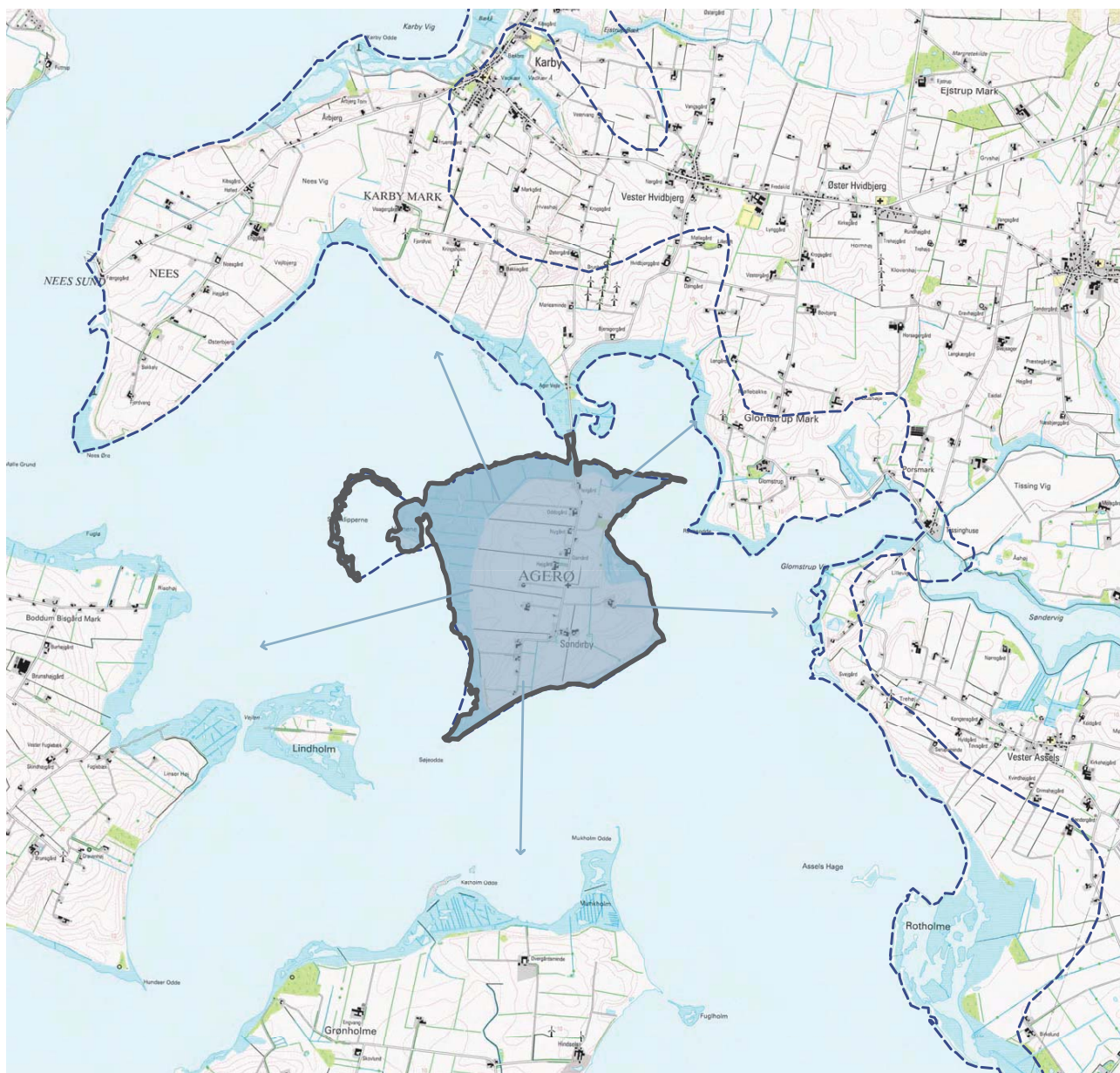
Landskabskarakteren i form af de dyrkede marker på det jævnt skrånende terræn, som opdeles af diger, og de vide udsigter over de tilstødende kystlandskaber og strandengsarealerne fremstår tydeligt i hele karakterområdets udstrækning.

Det karaktergivende mønster, som gårde, diger og vejen danner, afspejler tydeligt landskabskarakterens oprindelige struktur, og landskabskarakteren vurderes således at være intakt.

Samspillet mellem naturgrundlag og arealanvendelse fremstår tydeligt afspejlet i de dyrkede marker på moræneknolden, gårdenes placering centralt på øen og de græssede strandengsarealer langs kysten.

Samlet vurderes hele karakterområdet at fremstå særligt karakteristisk.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

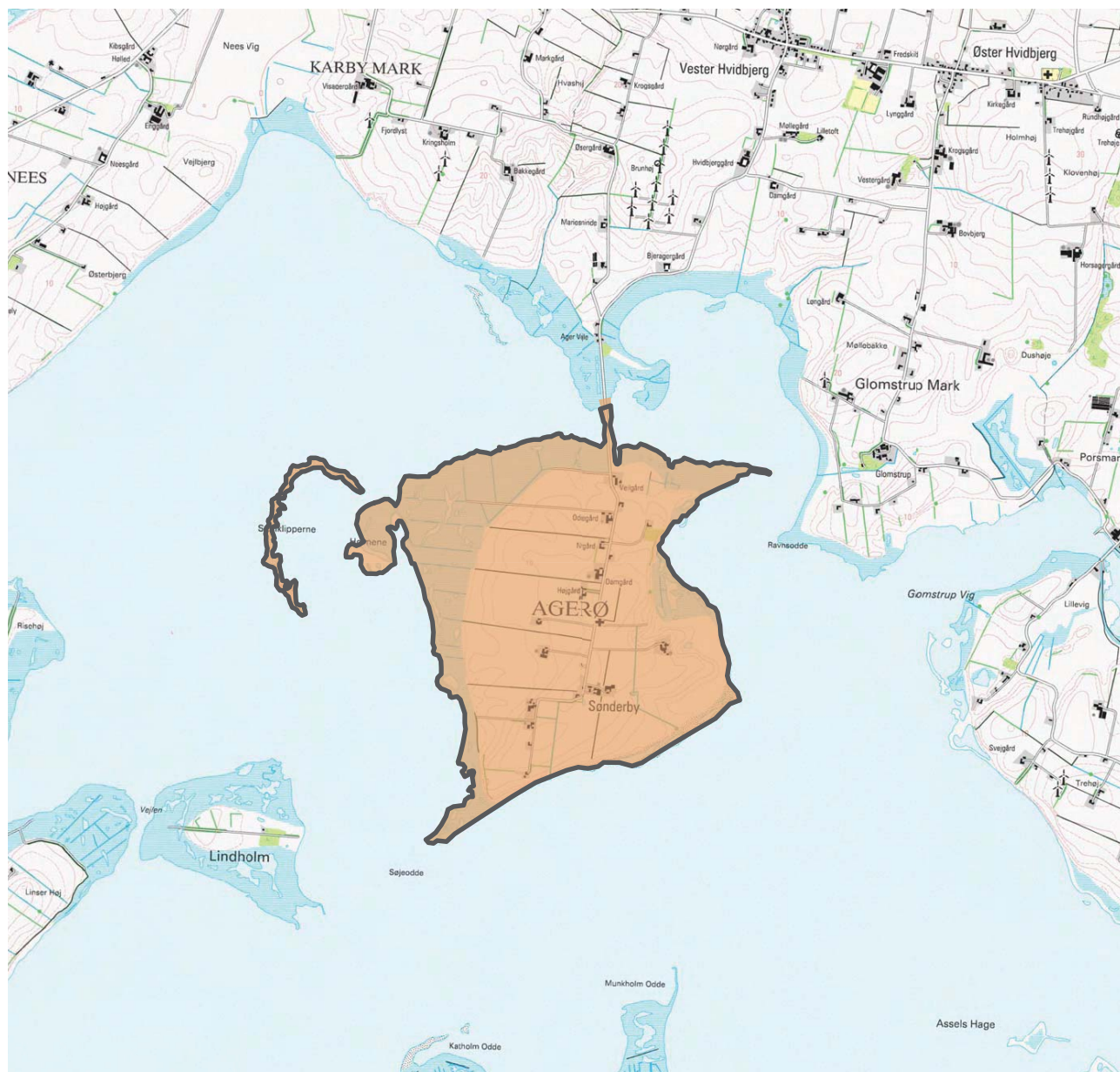

Figur 4 Særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Landskabskarakterområdet rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder, primært i tilknytning til kystforlandet. Pilene angiver særlige udsigter til naboområder.

Hele karakterområdet

Det enkle og intakte udskiftningslandskab med de vide udsigter til de omkringliggende strandengsarealer, vandfladen og de modstående kyster rummer særlige landskabelige oplevelsesmuligheder. Imellem Mors og Agerø afgrænser de modstående kyster et tydeligt sammenhængende kystlandskabsrum, med lavvandede områder, flade strandenge og dyrkede moræneflader, som rejser sig jævnt fra kysten. De græssede strandengsarealer understøtter de særlige visuelle oplevelsesmuligheder i området.

Tilstand

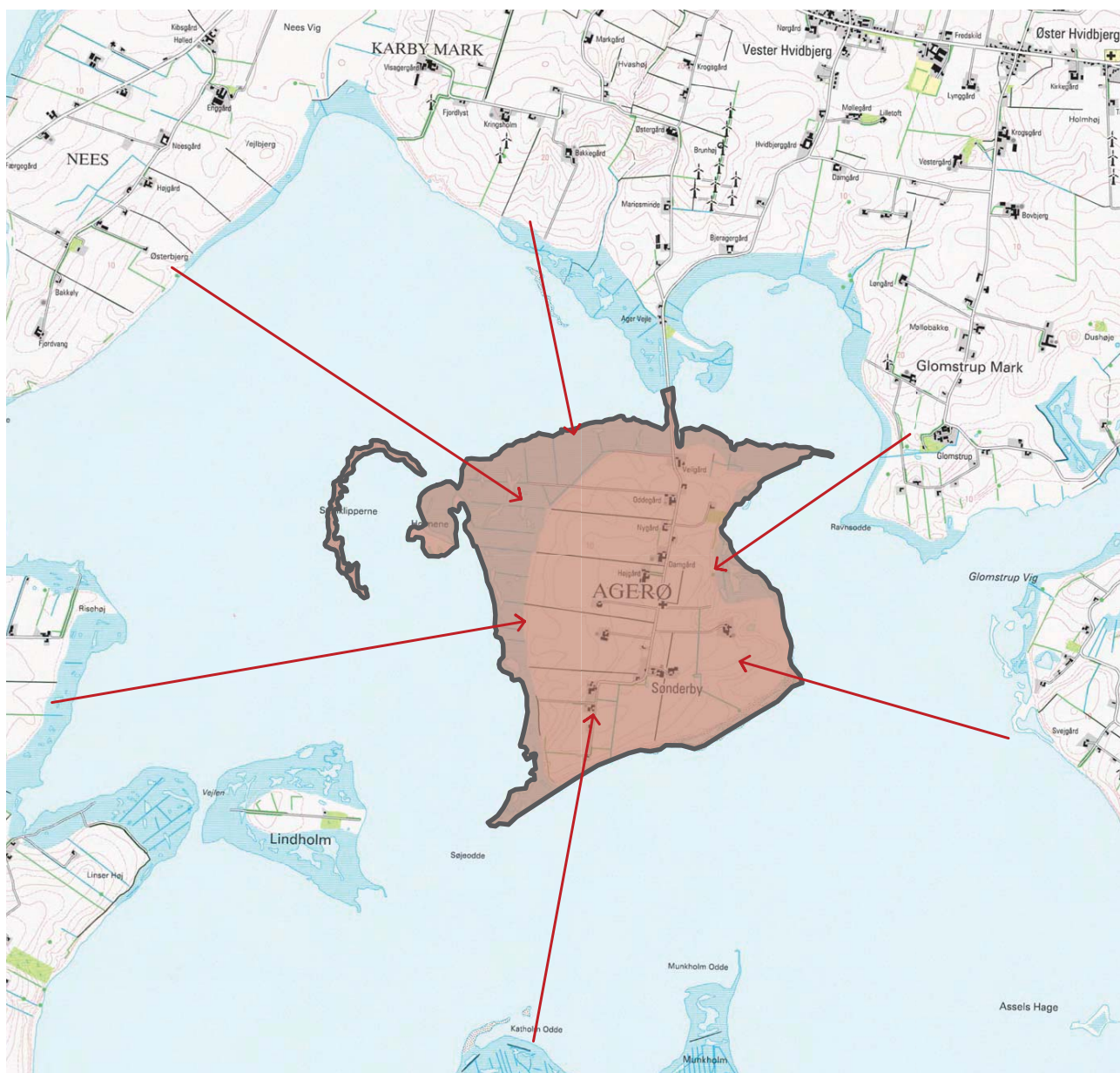
Figur 5 Tilstanden af de karaktergivende elementer og de særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

God tilstand

Hele karakterområdet

Landskabskarakteren fremstår intakt i forhold til dens oprindelse. Gårdenes placering og udskiftningsmønstret, som afspejles i digerne, kan genfindes på de historiske kort. Endvidere fremstår området i god vedligeholdelsesmæssig tilstand, og landskabet fremstår roligt og uforstyrret. Samlet vurderes tilstanden i området at være god.

Sårbarhed

Figur 6 Sårbarhed. Det røde område vurderes at være særligt sårbart overfor markante ændringer i landskabet. Pilene angiver sårbarhed overfor ændringer i naboområder.

Orådets åbne rumlige forhold og tydelige visuelle sammenhæng også til de omkringliggende kyststrækninger gør området særligt sårbart overfor markante ændringer i form af nye anlæg eller andre større ændringer i området. Endvidere er det tydelige mønster som gårde, diger og terræn skaber, særligt sårbart overfor ændringer, som vil bryde eller sløre dette mønster. De planlagte vindmøller på modstående kyst ved Thyholm vil forstyrre det ellers uforstyrrede og intakte landskab, som findes på Agerø. Karakteren og de særlige visuelle oplevelsesmuligheder er således sårbare overfor denne ændring.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab

Området rummer en lang række landskabelige kvaliteter:

- Landskabet er særligt karakteristisk.
- Området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder.
- Tilstanden er god.

Ud fra et landskabeligt synspunkt bør landskabet i hele karakterområdet samt på de omkringliggende kyststrækninger derfor beskyttes mod ændringer, som vil svække eller udviske disse kvaliteter. Området bør generelt friholdes for ny bebyggelse og tekniske anlæg, som f.eks. vindmøller og højspændingsledninger. Nyt byggeri i tilknytning til udvidelser af landbrugsbyggeri bør holdes på et absolut minimum. Endvidere er området særligt sårbart overfor beplantning, som vil sløre områdets åbne karakter og de visuelle sammenhænge med kystlandskabet. Området bør derfor friholdes for ny beplantning.

Natur

Områdets strandengsarealer samt de lavvandede farvandsområder rummer store naturmæssige kvaliteter og er udpeget som Natura 2000 område. Derfor bør området indgå som et kerneområde i kommuneplanen, hvor der holdes særligt fokus på naturkvaliteterne i området.

Landbrug

Ud fra et landskabeligt synspunkt bør området friholdes for intensivering i landbrugsdriften, som vil medføre udbygning af de eksisterende gårde.

Tekniske anlæg

Området og de omkringliggende kyster bør friholdes for tekniske anlæg. Området er uforstyrret og roligt og bør bevares som sådan både ud fra et landskabeligt og et naturmæssigt synspunkt.

Byer

Området rummer ingen byer.

Friluftsliv og turisme

Nedenfor angives de registrerede eksisterende faciliteter og potentialer knyttet til friluftsliv og turisme. Disse vurderes i forhold til de relevante turismekategorier, der er arbejdet med indenfor Visit Danmarks projekt "Syv Danmarksoplevelser", som er en analyse af turisme i Danmark. De 2 kategorier, som knytter sig til bymæssige oplevelser, er ikke relevante for Mors. Sidst er der foretaget en vurdering af, om et givent område er sårbart overfor forstyrrelser.

Kategorierne er:

Aktiv natur

Naturens gratis glæder

I ro og mag ved vandet

Sjov i sommerlandet

Det gode liv

Sårbart overfor forstyrrelser (hører ikke til Visit Danmarks kategorier)

Eksisterende faciliteter

På vestsiden af øen er etableret et fugleskjul hvorfra det er muligt at observere det rige fugleliv på strandengsarealerne.

Der er borde og bænke dels midt på dæmningen dels ved kirken. Begge steder ligger smukt i landskabet.

Potentiale

Området rummer stor landskabelig og naturmæssig oplevelsesværdi, men bør samtidig friholdes for tiltag, som vil forstyrre områdets uforstyrrethed. Områdets potentiale knytter sig således alene til det stille friluftsliv og naturens gratis glæder.